

INTRODUCEREA ÎN ȚARĂ DE DROGURI PENTRU CONSUM PROPRIU, UNITATE SAU PLURALITATE INFRAACȚIONALĂ? DISCUȚII PE MARGINEA UNEI DIFICILE CHESTIUNI DE DREPT

Adrian STAN

Abstract

A new question on the issue of law in criminal matters filed on 8 October 2018 on the High Court of Cassation and Justice gives us the occasion for some interesting observations on the offenses provided by Law no. 143/2000. These Law issues are not new, as they are already noticed by judiciary practice and doctrine, but the very recent occasion given to the Supreme Court will lead to a binding solution in the matter.

The ordinary court asks the High Court to rule on the question whether "the sole action of transport, namely the unauthorized possession of high-risk or high-risk drugs in the territory of another State and then on the territory of Romania may constitute the material element of the offenses prev. by art. 3 and art. 4 of Law no. 143/2000 in a formal offense plurality or constitutes the only single offense prev. by art. 4 of Law no. 143 / 2000". In fact, the essence of the question is whether the introduction of drugs into the country, in the case of substances for own consumption, will or will not bring the author's criminal responsibility as a distinct act and a severe penalty.

Our study will have as a final point the presentation of some arguments on the controversial issue brought to the Supreme Court, but it is necessary first to observe the context in which the question of law emerged. Next, we will briefly present two other cases on which binding decisions have been pronounced on drug trafficking, relevant to the concept of crime plurality, and the perception of the Supreme Court over detaining/trafficking prohibited substances.

Our study is rather a presentation and analysis of many arguments rather than a radical expression of any opinion on the question of law. However, in our conclusion, we believe that considering the opinion of the majority of judicial practice, the arguments of equity, reason and purpose of criminal law and the proportionality also, the solution of one offence and the attenuated liability of the consumer who buys drugs from abroad is the correct one.

Key words: *drug trafficker, drug consumer, equity, plural offences, introducing drugs in the country, proportionality.*

O nouă sesizare privind dezlegarea unei chestiuni de drept în materie penală înregistrată la 8 octombrie 2018 pe rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție¹, ne dă prilejul unor interesante observații cu privire la infracțiunile prevăzute de Legea nr. 143/2000². Problemele de drept nu sunt unele noi, fiind observate deja de practica judiciară și de doctrină, însă foarte recenta ocazie dată instanței supreme va duce, în cazul soluționării sale pe fond, la o soluție obligatorie în acest sens.

Instanța de trimitere³ solicită Înaltei Curți opinia cu privire la chestiunea dacă „*acțiunea unică de transport, respectiv deținerea fără drept pentru consum a drogurilor de risc sau de mare risc pe teritoriul altui stat și, ulterior, pe teritoriul României, poate constitui elementul material al infracțiunilor prev. de art. 3 și art. 4 din Legea nr. 143/2000 în concurs formal de infracțiuni sau constituie infracțiunea unică prev. de art. 4 din Legea nr. 143/2000*”.

De fapt, esența întrebării este dacă introducerea de droguri în țară, în condițiile în care e vorba de substanțe destinate consumului propriu, va atrage sau nu răspunderea penală a autorului ca faptă distinctă.

Studiul nostru va avea ca punct final prezentarea unor argumente cu privire la controversata problemă adusă spre soluționare instanței supreme, considerând însă că este necesar, în prealabil, să observăm contextul în care a apărut chestiunea de drept. Apoi, vom prezenta, pe scurt, alte două spețe asupra cărora s-au pronunțat *dictumuri* în materia traficului de droguri, relevante în privința concepției referitoare la unitatea de infracțiune, pluralitate și la percepția Curții supreme asupra activității continue ce privește substanțele interzise.

Controverse vechi, întrebări noi

Infracțiunile prevăzute de legea ce combate traficul și deținerea ilicită de droguri nu au făcut, pentru o lungă perioadă de timp de la intrarea în vigoare a legii speciale⁴, obiectul unor mecanisme de asigurare a unității praxice unitare, nici înainte și nici imediat după restructurarea sistemului de unificare a practicii judiciare penale de după 1 februarie 2014.

Nici modificări consistente ale legii nu au avut loc, cu excepția reducerii relativ semnificative a limitelor de pedeapsă, care inițial depășeau cu mult nivelul unei rezonabilități și proporționalități cu gravitatea faptelor. De fapt, credem că și în prezent, limitele prevăzute pentru infracțiunea pedepsită de art. 3 al. 2 din lege depășesc ceea ce ar putea fi numit o reacție penale rezonabilă, fiind excesiv de ridicate. Chiar speța ce a generat recentul dosar de pe rolul Înaltei Curți, instanță care va trebui să răspundă la o dificilă întrebare, dovedește că pedepsirea unei

¹ Cu termen de soluționare la 5 decembrie 2018.

² Legea nr. 143/2000 a fost republicată în Monitorul Oficial cu nr. 163 din data de 6 martie 2014.

³ Este vorba de Curtea de Apel Alba Iulia.

⁴ Forma inițială a Legii a fost publicată în Monitorul Oficial cu nr. 362 din data de 3 august 2000.

persoane pentru introducerea de droguri de mare risc în țară spre consum propriu în același mod cu cea ce ar privi un traficant ce tranzitează zeci de kilograme peste graniță este un lucru greu de primit.

Este unanim acceptat că lupta împotriva criminalității organizate a avut la bază amploarea pe care a căpătat-o traficul de droguri după deceniul șase al secolului trecut. Primul act de importanță globală ce a încercat să limiteze fenomenul a fost *Convenția Unică asupra Stupefiantelor*, adoptată la New York în 1961⁵. Organizația Națiunilor Unite a făcut apoi un alt important pas în anul 1988, adoptând *Convenția de la Viena contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope*⁶. Actul, deși se referă doar la infracțiunile ce privesc stupefiantele, este considerat și punctul de pornire al cooperării internaționale împotriva crimei organizate în general, făcând ample referiri la identificarea și confiscarea bunurilor dobândite prin infracțiuni la regimul substanțelor prohibite și deschizând calea următoarelor acte internaționale în materie⁷.

Nu putem de asemenea să omitem că, în forma sa în vigoare aproape trei ani, Legea nr. 143/2000 a prevăzut o măsură extremă de politică penală, sancționând, pe de o parte, traficul internațional de droguri de mare risc cu o pedeapsă între 15 și 25 de ani închisoare iar pe de altă parte pedepsind orice activitate de tip organizat de trafic de droguri, internă sau internațională, cu referire la droguri de risc sau mare risc, cu pedepsa alternativă a detențiunii pe viață.⁸ Teza sancționării atât a asocierii de tip mafiot *per se*, cât și a organizării distincte a operațiunilor privind drogurile este supusă unor discuții ample în doctrina italiană punând probleme de *bis in idem*⁹, însă detalierea rațiunilor acestei politici penale ar excede obiectul prezentei analize.

⁵ Ratificată și publicată în Buletinul Oficial nr. 213 din 31 decembrie 1973.

⁶ Ratificat de România prin Legea nr. 118/1992, publicată în M.Of. nr. 341 din 30 decembrie 1992.

⁷ Convenția internațională privind reprimarea finanțării terorismului (ONU), New York, 1999, ratificată de statul român prin Legea nr. 623/2002, publicată în M.Of. nr. 852/26 noiembrie 2002; Convenția ONU împotriva criminalității organizate transnaționale (adoptată la Palermo în anul 2000), ratificată de România prin Legea nr. 565/2002, publicată în M.Of. nr. 813 din 8 noiembrie 2002; Convenția ONU împotriva corupției (New York, 2003), semnată de România la Merida, la 9.12.2003, ratificată prin Legea nr. 365/2004, publicată în M.Of. nr. 903 din 5 octombrie 2004; Convenția Consiliului Europei privind spălarea, descoperirea, sechestrarea produselor infracțiunii și finanțarea terorismului (adoptată la Varșovia, la 16 mai 2005), ratificată de România prin Legea nr. 420/2006, publicată în M.Of. nr. 968 din 4 decembrie 2006.

⁸ Art. 12 al Legii, abrogat prin Legea nr. 39/2003 prevedea că „se pedepsesc cu detențiunea pe viață sau cu închisoare de la 15 la 25 de ani și interzicerea unor drepturi faptele prevăzute la art. 2, 3 și 5, dacă persoana care le-a săvârșit face parte dintr-o organizație sau asociație ori dintr-un grup de cel puțin 3 persoane, cu structuri determinate și care sunt constituite în scopul comiterii acelor fapte și al obținerii de beneficii materiale sau de alte foloase ilicite”. Chiar ordinea pedepselor făcea din această faptă cea mai sever pedepsită din întregul sistem penal român, pentru că pedeapsa cuantificabilă apare doar ca una subsidiară celei perpetue.

⁹ E. Birritteri, *Il concorso tra associazione a delinquere di stampo mafioso e associazione finalizzata al traffico di stupefacenti: alla ricerca di una razionale repressione del fenomeno*, în *Rivista Trimestriale Diritto Penale Contemporaneo*, nr. 1/2018, pp. 168-177.

Revenind la obiectul central al lucrării noastre, Legea nr. 143/2000 a oferit în ultima perioadă ocazia unor interesante soluții ale instanței supreme în dezlegarea unor chestiuni de drept. La unele divergențe s-a răspuns în sensul anticipat de doctrină, la altele însă soluția a fost cea contrară.

După părerea noastră, s-ar putea spune că sporirea numărului întrebărilor pe care și le ridică practica judiciară și doctrina are la origine mai multe cauze și nu s-ar putea afirma că unele sunt mai puțin importante decât altele. Pe de o parte e vorba, așa cum afirmam și mai înainte, de extinderea cadrului legal prin Noul cod de procedură în temeiul căruia chestiunile de drept, cu exigențele prevăzute de art. 475 al codului, pot fi deduse spre soluționare completului specializat al instanței supreme. Pe de altă parte, diversificarea și o anumită amploare a micului trafic de stupefiante, cu diminuarea corelativă a traficului de nivel crescut, ce a dominat anii 2000 credem că este o altă cauză. Și conținutul constitutiv al normelor de incriminare ale legii speciale este un motiv important, cu toate că este stabil de aproape 20 de ani, deoarece folosirea unor sintagme sau cuvinte cu grad înalt de abstractizare duce la o veritabilă lipsă de claritate și previzibilitate a normelor și la inerente dificultăți practice de încadrare juridică.

Ca ultim motiv, dar nu cel mai lipsit de importanță este și conștientizarea de către specialiști că prin aplicarea strictă a dispozițiilor legale incriminatorii, deci a criteriilor exclusiv de natură obiectivă, se ajunge la condamnări la pedepse disproporționate aplicate unor persoane ce nu prezintă o vinovăție de un grad ridicat care să necesite o reacție penală atât de aspră.

Recentele statuări ale Înaltei Curți în materia traficului de droguri

1. Unitate naturală colectivă sau pluralitate de infracțiuni

O scurtă trecere în revistă a recentelor dezlegări de drept în materia traficului și deținerii de droguri considerăm că se impune, pentru a observa felul în care ceea ce a fost numită „doctrina dreptului viu, adaptat la cerințele sociale” a perceput fenomenul traficului și consumului de droguri în dinamica sa. Este vorba de Decizia nr. 3/2017¹⁰ și Decizia nr. 15/2017¹¹.

Prin cea dintâi dintre acestea, ridicându-se de către instanța *a quo* problema dacă „atunci când o persoană comite, în aceeași împrejurare, una sau mai multe acțiuni care pot constitui elementul material conform enumerării din art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000, având ca obiect material mai multe categorii de droguri, prevăzute în tabele diferite (de risc și de mare risc), ne aflăm în prezența unui concurs de infracțiuni sau a unei unități legale de infracțiuni sub forma infracțiunii continuate, ori a infracțiunii complexe prevăzută de art. 2 alin. (1) și (2) din Legea nr. 143/2000 cu aplicarea art. 35 alin. (2) din Codul penal”, completul Înaltei Curți a dat o soluție echitabilă, în spiritul interpretării juste a dispozițiilor legale.

¹⁰ Publicată în Monitorul Oficial cu nr. 259 din data de 13 aprilie 2017.

¹¹ Publicată în Monitorul Oficial cu nr. 369 din data de 18 mai 2017.

Astfel, s-a statuat în primul rând ceea ce era majoritar acceptat de practicieni, dar totuși nu ferit de opinii contrare și anume că primul alineat al art. 2 reprezintă forma tip a infracțiunii: „Având în vedere că în art. 2 alin. (1) din lege sunt reglementate toate elementele de tipicitate ale infracțiunii de trafic de droguri, care conturează atât latura sa obiectivă, cât și cea subiectivă, respectiv modalitățile alternative ale realizării elementului material, cerința esențială alăturată acestuia, obiectul infracțiunii și sancțiunea, se constată că aceste dispoziții reprezintă norma de incriminare a formei tip sau de bază a infracțiunii.”

Norma ce urmează este așadar una de tip subsidiar, ce nu reia conținutul constitutiv anterior în integralitate, aspect esențial ce a dus la concluzia că nu este vorba de o faptă distinctă. Curtea spune că: „Prin modul de reglementare al alin. (2) din același text de lege, care face trimitere la prevederile alineatului precedent, făcând excepție doar limitele pedepsei cu închisoarea și obiectul traficului de stupefiante, rezultă că, în cuprinsul acestuia, nu se definește o infracțiune-tip de sine stătătoare, întrucât în structura normei nu este descrisă o faptă distinctă.” Pedepsa și natura substanțelor nu sunt deci elemente care să facă diferența între incriminări distincte.

Putem afirma că, în contextul celor observate de Curte, alineatul 2 al art. 2 este o normă de agravare, incompletă și de referire¹². Normele incomplete (numite și divizate) își completează structura logică cu elemente cuprinse în același act normativ sau în alte acte normative. Acestea au mai fost definite¹³ ca acele norme din structura cărora lipsește fie dispoziția, fie sancțiunea, fie elemente ale acestora, pe care le împrumută din conținutul altor norme. Este evident că textul împrumută dispoziția de la cel care-l precedă.

Drept urmare, mai observă instanța, „fiind în prezența unei norme de trimitere, dispozițiile art. 2 alin. (2) din Legea nr. 143/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, se completează cu cele ale alin. (1), de la care împrumută toate elementele constitutive, respectiv modalitățile alternative ale elementului material (cultivarea, producerea, fabricarea, experimentarea, extragerea, prepararea, transformarea, oferirea, punerea în vânzare, vânzarea, distribuirea, livrarea cu orice titlu, trimiterea, transportul, procurarea, cumpărarea, deținerea ori alte operațiuni privind circulația drogurilor), precum și condiția atașată acestuia, și anume ca *verbum regens* să fie realizat fără drept. Spre deosebire de infracțiunea-tip, incriminarea din alin. (2) vizează drogurile de mare risc înscrise în tablele nr. I și II, anexă la lege, și dat fiind gradul de pericol social abstract sporit, legiuitorul l-a reflectat în limite de pedeapsă a închisorii majorate, cuprinse între 5 și 12 ani, în loc de 2-7 ani.”

Criteriul de bază în analiza unității sau pluralității infracționale, chestiunea de drept esențială ce a dat naștere discuției este independența normei. Concluzia este

¹² V. Pașca, *Drept penal, partea generală*, Ed a IV-a, Ed. Universul Juridic, 2015, pp.47-48.

¹³ F. Streteanu, D. Nițu, *Drept penal, partea generală*, Ed. Universul Juridic, 2014, pp. 91-92.

că alineatul 2 „nu poate funcționa independent, ca infracțiune de sine stătătoare, ci doar în strânsă legătură cu textul de incriminare la care se raportează, rezultă că suntem în prezența unei variante agravate a infracțiunii-tip care are elementele constitutive ale acesteia, la care însă legiuitorul a înțeles să adauge trăsături agravante, de natură a determina un tratament juridic diferit de cel al infracțiunii de bază.”

În consecință, se arată că săvârșirea uneia dintre acțiunile enumerate exemplificativ ca modalități alternative de realizare a elementului material al infracțiunii prevăzute de art. 2 alin. (1) din Legea nr. 143/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care însă are ca obiect atât droguri de risc, cât și droguri de mare risc, „nu conturează o pluralitate de infracțiuni sub forma concursului ideal, în condițiile în care, așa cum s-a arătat anterior, norma juridică conținută în alin. (2) al textului de lege menționat nu reglementează o infracțiune distinctă, de sine stătătoare, ci o variantă agravată a celei de bază. Or, în cazul concursului formal de infracțiuni este necesar ca acțiunea săvârșită să realizeze conținutul mai multor infracțiuni, având în vedere împrejurările în care a avut loc sau urmările pe care le-a produs, așa cum stabilește art. 38 alin. (2) din Codul penal.”

Situația este oarecum asemănătoare și considerentele se suprapun într-o oarecare măsură cu cele avute în vedere în Decizia nr. 20/2016¹⁴ a Curții, în care a pronunțat hotărârea prelabilă cu privire la infracțiunea de proxenetism. S-a stabilit atunci că indiferent de incriminarea distinctă, de limitele diferite de pedeapsă și de vârsta diferită a subiectului pasiv, înlesnirea practicării prostituției de către persoane majore și minore poate reprezenta o infracțiune unică (în forma unității naturale colective), o infracțiune în forma unității legale a formei continuate sau o pluralitate de infracțiuni, elementul esențial fiind împrejurarea comiterii și elementul subiectiv al autorului, deci unitatea de rezoluție infracțională.

La fel, revenind la cazul drogurilor, s-a spus că, fiind vorba de o acțiune unică, chiar dacă aceasta ar viza mai multe categorii de substanțe oprite de lege, nu sunt îndeplinite nici condițiile concursului real de infracțiuni, întrucât această formă de pluralitate presupune existența a cel puțin două infracțiuni săvârșite de aceeași persoană prin acțiuni distincte potrivit art. 38 alin. (1) din Codul penal.

Folosind raționamentul prin excludere, Curtea elimină de asemenea posibilitatea reținerii unei forme continuate, deoarece, în cazul dat, se pune problema traficării cu aceeași ocazie, iar nu în împrejurări diferite a unor substanțe ce reprezintă droguri de risc și de mare risc.

La fel, fapta nu poate intra nici în sfera unității legale a complexității, deoarece constatându-se deja că norma juridică cuprinsă în art. 2 alin. (2) din Legea nr. 143/2000, nu reglementează o infracțiune de sine stătătoare în raport cu incriminarea din alin. (1) al aceluiași articol, se constată că nu sunt îndeplinite con-

¹⁴ Publicat în Monitorul Oficial cu nr. 927 din data de 17 noiembrie 2016

dițiile de existență a infracțiunii complexe, ce ar presupune absorbirea în conținutul său a unei fapte care prezintă elementele de tipicitate ale unei infracțiuni de natură diferită, ceea ce nu este cazul, având în vedere că prevederile cuprinse în cele două alineate sunt variante normative ale aceleiași infracțiuni, respectiv a traficului de stupefiante.

Așadar, se concluzionează că săvârșirea, în aceeași împrejurare, a unei singure acțiuni dintre cele enumerate în art. 2 alin. (1) al Legii nr. 143/2000, republicată, cu modificările și completările ulterioare, care are ca obiect atât droguri de risc, cât și droguri de mare risc, reprezintă o infracțiune simplă, ca formă a unității naturale de infracțiune, prevăzută de art. 2 alin. (1) și (2) din același act normativ, întrucât natura diferită a substanțelor stupefiante nu modifică unitatea infracțiunii de trafic de droguri.

2. Introducerea de droguri în țară și transportul în vederea traficării

Situația s-a complicat oarecum atunci când s-a pus problema depășirii granițelor statale, iar prin Decizia nr. 15/2017 Înalta Curte a dat o soluție contrară opiniei exprimate de majoritatea specialiștilor în drept penal.

Chestiunea de drept a fost aceea de a se stabili dacă „acțiunea unică continuă de transport a drogurilor de risc/mare risc, pe teritoriul altui stat și ulterior pe teritoriul României, poate constitui elementul material al infracțiunilor prevăzute de art. 2 și 3 din Legea nr. [143/2000](#) privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, în concurs ideal, sau infracțiunea unică prevăzută de art. 3 din aceeași lege”.

De fapt chestiunea se reduce la a afirma dacă introducerea în țară ar absorbi și deținerea în vederea traficării aceleiași cantități de droguri pe teritoriul țării, avându-se în vedere că prin chiar denominațiunea lui „verbum regens”, prezența drogurilor pe teritoriul țării este una automată.

Starea de fapt nu pune probleme complexe, inculpații au pătruns pe teritoriul României, dinspre Ungaria, cu un autoturism, în care erau ascunse diferite cantități de droguri, de risc și de mare risc, iar la câteva ore de la intrarea în țară, în continuarea transportului, au fost opriiți pe autostradă de ofițeri de poliție, care au realizat un flagrant, descoperind drogurile. Vor fi acuzați doar de introducerea în țară de droguri sau și de deținere și transport în vederea vânzării interne?

Opinia profesorului Valerian Cioclei¹⁵, deși credem că a fost una justă, aceeași cu cea a instanței de sesizare, nu a convins completul Curții. S-a afirmat astfel că „în situația în care introducerea în țară se face prin transport (greu de imaginat alte

¹⁵ V. Cioclei, *Natura juridică a dispozițiilor art. 3 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri în raport cu dispozițiile art. 2 din aceeași lege*, accesat la: <https://www.universuljuridic.ro/natura-juridica-dispozitiilor-art-3-din-legea-nr-143-2000-privind-prevenirea-si-combaterea-trafficului-si-consumului-ilicit-de-droguri-raport-cu-dispozitiile-art-2-din-aceeasi-lege/>

modalități de introducere), iar traficul național se realizează de asemenea, tot în varianta alternativă a transportului (nu și în celelalte variante – vânzare, transformare, oferire spre vânzare etc.), care se situează în continuarea primului transport, elementul material al celor două infracțiuni este același, fiind *unic și continuu*. Argumentul potrivit căruia transportul implică în mod automat *deținerea* și astfel ar exista elemente materiale diferite (în acest sens fiind argumentate unele soluții din practica judiciară), nu poate fi acceptat, deoarece nu se poate concepe transportul unor bunuri fără a le poseda, însăși deplasarea acestora implicând posesia și nefiind posibilă în lipsa posesiei bunurilor (...). Prin urmare, instanța de sesizare a apreciat că unității elementului material al celor două infracțiuni (*verbum regens*) îi corespunde, în plan juridic, o unitate naturală de infracțiune, cu atât mai mult cu cât există și unitate de rezoluție infracțională, dar și unitate de rezultat socialmente periculos”

Profesorul Cioclei mai arată că art. 3 al legii speciale nu este o variantă agravată a art. 2, deoarece nu are la bază elementele constitutive ale acesteia din urmă, la care să se adauge un element circumstanțial, acesta nu este „construit” pe fapta prevăzută la art. 2 ci, el are o construcție proprie, independentă: „Modalitățile elementului material de la art.3 (introducerea, scoaterea, etc.) sunt total distincte de cele mai multe dintre modalitățile elementului material de la art. 2 (cultivarea, producerea, fabricarea etc.). Ca atare, infracțiunea prevăzută la art. 3 poate exista în mod independent de cea de la art. 2, ceea ce, evident, nu se întâmplă în cazul unei variante agravate.” Acest element este cel ce face diferența de chestiunea anterior analizată, cea a alineatelor 1 și 2 ale art. 2, unde în mod evident ne aflăm în situația unei norme de trimitere cu conținut agravant, ce preia întru totul conținutul constitutiv al normei de referire.

Curtea supremă susține totuși teza concursului formal de infracțiuni, în considerente care credem că nu au forță de convingere și care par mai degrabă a fi o sinteză a practicii judiciare și un refuz de reevaluare a acesteia.

Se afirmă așadar că „acțiunea continuă de transport al drogurilor de risc/mare risc pe teritoriul unui stat străin, peste frontiera de stat a României și pe teritoriul României, fără drept, se încadrează în ipoteza concursului formal de infracțiuni, prevăzută de art. 38 alin. (2) din Codul penal. Astfel, acțiunea continuă de transport al drogurilor, datorită împrejurărilor în care a avut loc - pe parcursul transportului drogurile au fost introduse pe teritoriul României, fără drept, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 2 din Legea nr. 143/2000 privind prevenirea și combaterea traficului și consumului ilicit de droguri, în modalitatea normativă a transportului de droguri, și ale infracțiunii prevăzute de art. 3 din același act normativ, în modalitatea introducerii în țară de droguri.”

Curtea mai reține că „în ipoteza concursului formal de infracțiuni, într-o singură acțiune sau inacțiune sunt comprimate elementele constitutive a două sau mai multe infracțiuni. În acțiunea continuă de transport al drogurilor de risc/mare

risc pe teritoriul unui stat străin, peste frontiera de stat a României și pe teritoriul României sunt comprimate, la momentul trecerii drogurilor peste frontiera de stat a României, elementele constitutive ale infracțiunilor prevăzute în art. 2 și în art. 3 din Legea nr.143/2000, întrucât, pe parcursul transportului, este realizată introducerea în țară de droguri.”

Curtea neagă ideea complexității prin absorbție, care însă nu a fost susținută nici de adepții opiniei unității de infracțiune. Nu s-a pus problema unei unități legale, ci a uneia naturale. Spune Curtea: „nu se poate reține că traficul intern de droguri este absorbit de infracțiunea de trafic internațional de droguri de risc/mare risc, întrucât este vorba despre texte normative diferite, de modalități diferite de săvârșire, respectiv o acțiune complexă de introducere în țară de droguri, în ipoteza traficului internațional, iar, în cazul traficului intern de droguri, o acțiune distinctă de transport al drogurilor de risc/mare risc pe teritoriul României.”

Teza infracțiunilor ce pot exista independent nu combatede, în opinia noastră, ideea de unitate legală a introducerii în țară de droguri. Se arată, criticabil credem, că „în ceea ce privește elementul material al laturii obiective a fiecăreia dintre aceste două infracțiuni se constată existența lor de sine stătătoare. Fapta de a introduce droguri în țară și aceea de a transporta astfel de substanțe pe teritoriul altui stat și ulterior pe teritoriul României, chiar săvârșite de aceeași persoană și constatate cu același prilej, constituie infracțiuni distincte, prevăzute de art. 2 și de art. 3 din Legea nr. 143/2000, aflate în concurs. Având în vedere modalitatea prin care legiuitorul a incriminat traficul de droguri, reiese că, în articolele sus-menționate s-au avut în vedere operațiuni distincte privind circulația drogurilor, cele privind tranzitarea limitelor teritoriale ale țării fiind considerate cu un grad de pericol social mai ridicat, rezultat din limitele speciale de pedeapsă, atât minime, cât și maxime.”

Decizia Curții, general obligatorie, este cea mai clară dovadă de argumentare întemeiată pe ideea de răspundere de tip obiectiv în dreptul penal, în care nu este importantă intenția agentului, ci „verbum regens”, textul normei legale. Concluzia este aceea că nu importă dacă se urmărește traficul de droguri pe teritoriul țării, consumul, distrugerea lor, important fiind doar că art. 2 din lege incriminează varianta de „transport”. Poate că gravitatea infracțiunilor de acest tip este argumentul ultim al instanței, în lupta cu relaxarea represiunii penale, regăsită oarecum în reducerea limitelor de pedeapsă și reflectată și în Decizia nr. 3/2017.

Introducerea de droguri în țară pentru consum propriu. Scurtă expunere a cauzei ce a generat chestiunea de drept

Aceste ultime considerații fac trecerea spre ultima temă a analizei noastre, cea supusă din nou forului decizional suprem de judecată, aceea a încadrării juridice a introducerii în țară de droguri de mare risc pentru consumul propriu. Aparent,

situația nu ar fi cu mult diferită de cea mai sus analizată, elementul de deosebire fiind doar scopul urmărit de infractor. Totuși, elementele de tip obiectiv nu sunt de neglijat, deoarece evaluarea acestui scop se efectuează prin coroborarea cu modul de introducere a drogurilor în țară și cantitatea acestora. Criteriile subiective se împletesc astfel cu cele de fapt.

În dosarul ce a cauzat chestiunea de drept, inculpata a introdus în țară, prin punctul de trecere a frontierei, cantitatea de 2,9 grame cocaină. Prin rechizitoriul, a fost trimisă în judecată pentru infracțiunile de introducere în țară de droguri de mare risc, fără drept, prevăzută de art. 3 al. 2 din Legea nr. 143/2000 în concurs cu infracțiunea de deținere de droguri de mare risc pentru consum propriu, prevăzută de art. 4 al 2 al aceleiași legi.

Instanța de fond a dispus schimbarea încadrării juridice a faptelor cu care a fost sesizată, condamnând inculpata pentru o unică infracțiune, cea de deținere de droguri de risc fără drept. Inculpata a recunoscut introducerea în țară a drogurilor, arătând că acestea erau destinate consumului său propriu iar nu traficării ulterioare. În sentință, Tribunalul Hunedoara a reținut că introducerea în țară de droguri de mare risc reprezintă o formă alternativă a traficului de droguri, iar legiuitorul a înțeles în cuprinsul art. 3 al Legii să sancționeze cu pedepse mai severe doar faptele de trafic ce implică un caracter de extraneitate referitor la originea ori destinația substanțelor interzise.

Mai arată instanța, argumentând nereținerea infracțiunii de „introducere în țară” că infracțiunea de deținere de droguri de mare risc pentru consum propriu presupune în mod necesar și posesia unor substanțe dintre cele interzise, exercitată doar cu privire la cantitățile necesare consumului propriu, fără a implica vreo activitate distinctă de comercializare, oferire, punere în vânzare, livrare, transport.

Judecătorul folosește standardul dubiului parțial cu privire la soarta cantității reduse de droguri găsite asupra inculpatei, în sensul că nu se poate stabili cu certitudine că aceasta intenționa să o comercializeze, sens în care se poate accepta în mod rezonabil că destinația drogurilor era propriul consum. Starea de fapt este importantă, deoarece este cert că legiuitorul nu are cum să regmenteze o anume cantitate de la care să opereze o „prezumție” de deținere, sau invers, una de trafic. Or, neexistând date sau indicii în sensul *animus traficandi*, ce să excedă deținerii pentru uz propriu, se arată că nu sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de trafic internațional de droguri de mare risc, deoarece legiuitorul a încercat să facă o distincție de tratament sancționator față de pericolul social concret pe care îl reprezintă traficantii de droguri care introduc sau scot din țară cantități semnificative și simplii consumatori de droguri.

Introducerea de droguri în țară, deși din punct de vedere obiectiv, *ad litteram*, a existat și, aparent, fapta s-ar plia pe elementele infracțiunii de la art. 3, acesta este un aspect pur formal, iar acțiunea este absorbită de elementul material al infracțiunii de deținere de droguri pentru consumul propriu, ce presupune și posesia și introducerea în țară a acestor substanțe.

În apelul formulat, DIICOT susține revenirea la încadrarea juridică dată prin actul de sesizare, de concurs de infracțiuni, și arată, în esență că activitatea continuă de deținere a drogurilor, datorită modului în care a fost săvârșită, întrunește elementele constitutive ale ambelor infracțiuni în discuție.

Curtea de Apel Alba Iulia, în încheierea de sesizare a Înaltei Curții opinează că „acțiunea continuă de transport a drogurilor de risc și de mare risc pe teritoriul altui stat și ulterior pe teritoriul României constituie elementul material al infracțiunii unice prevăzute de art. 4 din Legea nr. 143/2000”.

În situația în care introducerea în țară se face prin transport, mai arată Curtea de Apel, în forma deținerii de droguri de risc pentru consumul propriu, elementul material a celor două infracțiuni nu este distinct, ci are caracter unic și continuu. Argumentul contrar potrivit căruia transportul ar include și deținerea este combătut, deoarece nu se poate concepe transportul unor bunuri fără deținerea lor, deplasarea implicând posesia acestora.

Nu se poate vorbi de un concurs ideal de infracțiuni, se mai arată, deoarece nu se pune problema unei pluralități materiale și juridice de rezultat, doar exprimarea legiuitorului fiind distinctă, unității elementului material de transport corespunzându-i în plan juridic, o unitate naturală de infracțiune, existând de asemenea unitate de rezoluție și de rezultat vătămător.

O veche controversă

Opinia instanței de sesizare nu este nouă, păreri în acest sens fiind exprimate și de practica și doctrina mai vechi. O autoare a criticat¹⁶ soluțiile în sensul sancționării ca trafic internațional. În nota critică se spune că textul de la art. 3 sancționează exclusiv acte de trafic internațional de droguri, aspect ce rezultă din interpretarea sistematică a legii. S-a mai arătat în doctrină¹⁷ că dacă se dovedește că introducerea sau scoaterea din țară a drogurilor se face exclusiv pentru consumul propriu, nu putem vorbi despre traficul internațional de droguri, ci de deținerea de droguri pentru consumul propriu. Nu se poate pune problema, mai arată autorul, despre o traficare, câtă vreme drogurile au ca destinație propriul consum, fiind introduse în țară doar cu acest scop, acțiunile de introducere în țară sau de scoatere fiind absorbite de latura obiectivă a infracțiunii prevăzute de art. 4 al legii.

De asemenea, chiar dacă cu caracter izolat, au fost pronunțate suficiente soluții de speță care au interpretat normele legale în spiritul lor și a considerațiilor de mai sus și nu au sancționat distinct „introducerea” de droguri în țară, dacă din împrejurările concrete nu a rezultat intenția de traficare a acestora.

Așadar, nu cu mult timp după intrarea în vigoare a Legii nr. 143, prin Decizia nr. 506/28 ianuarie 2004, Curtea Supremă a arătat că „trecerea peste frontieră a 30

¹⁶ R. Mocanu, *Infracțiuni legate de droguri. Practică judiciară*, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 148

¹⁷ I. Gârboleț, *Traficul și consumul ilicit de droguri*, Ed. Hamangiu, București, 2008, p.131

grame de cannabis pentru consum propriu constituie infracțiunea prevăzută de art. 4 al Legii și nu infracțiunea de trafic internațional (...), trecerea ocazională peste graniță a drogului de către consumatorul care circulă peste frontieră cu alte scopuri decât cel al traficării și care are asupra sa o cantitate rezonabilă, strict pentru asigurarea consumului, este o acțiune care intră în latura obiectivă a art. 4, nefiind o activitate de traficare transfrontalieră”.

De asemenea, s-a reținut că „introducerea în țară a cocainei s-a făcut exclusiv pentru consumul propriu al inculpatului, fiind inacceptabil ca acesta să fie sancționat ca și persoanele care fac trafic cu aceste substanțe. Este evident că inculpatul trebuie sancționat pentru consum (e vorba de deținere, n.n.) ilicit de droguri de mare risc și nu pentru trafic de droguri de mare risc, prin voința legiuitorului unele acțiuni care definesc traficul de droguri fiind absorbite în latura obiectivă a consumului de droguri, ca și în cazul de față.” (Sentința penală nr. 43/2008 pronunțată de Tribunalul Hunedoara), sau că „În procesul de evaluare juridică a activității infracționale a inculpatului, prima instanță a apreciat just că dispozițiile art. 3 din Legea nr. 143/2000 se referă în exclusivitate la traficul internațional de droguri și deci cantitatea de substanță interzisă găsită asupra inculpatului, în momentul trecerii frontierei trebuia să fie destinată comercializării pentru a-i fi aplicabile aceste dispoziții. Cum, în speță, introducerea în țară a cantității de droguri de mare risc a constituit o infracțiune mijloc, întrucât infracțiunea scop a inculpatului a fost deținerea drogurilor introduse pentru consumul propriu, trecerea peste frontieră a drogurilor fiind făcută exclusiv pentru consumul propriu, fapta inculpatului întrunește elementele constitutive ale infracțiunii prev. de art. 4 alin. 2 din Legea 143/2000 ce absoarbe în conținutul său fapta de introducere în țară de droguri de mare risc prev. de art. 3 alin. 2 din Legea 143/2000, interpretare ce este în acord cu practica Înaltei Curți de Casație și Justiție în materie.” (Decizia penală nr. 166/24.02.2016 a Curții de Apel Iași).

Argumentele instanței de mai sus ne trimit la *complexitatea prin absorbție*, introducerea în țară fiind considerat mijlocul prin care se realizează scopul deținerii pentru consum. Această fundamentare este provocatoare și nu pare exclusă întru totul, cu rezerva că unitatea legală este una inversată, infracțiunea mai ușoară absorbind fapta mai gravă. Soluția apare totuși ca greu de acceptat, deoarece s-a spus că „fiind o agravantă a infracțiunii absorbite, atunci când lipsește elementul juridic al infracțiunii complexe, fapta săvârșită va fi reținută numai sub forma infracțiunii simple absorbite¹⁸”. Dacă s-ar pune problema că art. 4 ar absorbi elementul de „introducere în țară”, anulându-i caracterul de faptă distinctă, ne-am afla în situația în care infracțiunea complexă se sancționează mai ușor decât infracțiunea „absorbită”, ceea ce pare de neacceptat. S-a spus în acest sens că „în măsura în care infracțiunea complexă absoarbe o altă faptă, este evident că ea trebuie să fie caracterizată de o pericolozitate mai ridicată decât cea a faptei

¹⁸ G. Bodoroncea, în *Colectiv, Codul penal. Comentariu pe articole*, Ed. 2., 2016, p. 168.

absorbite¹⁹". Or, situația este exact contrară, introducerea de droguri în țară de către o persoană ce intenționează să le consume fiind mai puțin periculoasă pentru societate decât aceeași acțiune a unui traficant.

O opinie doctrinară foarte recentă²⁰, exprimată înainte de sesizarea Înaltei Curți punctează complexitatea problemei și afirmă necesitatea pronunțării unei soluții de unificare a practicii. Autorul apreciază că vom fi în prezența infracțiunii de deținere de droguri în vederea propriului consum atât în situația în care o persoană deține aceste droguri pe teritoriul României și se deplasează pe acest teritoriu, cât și atunci când deținerea începe pe teritoriul altui stat și încetează după intrarea pe cel al statului român. Se mai argumentează în sensul caracterului profund inechitabil al pedepsirii unui consumator la fel ca un traficant, arătându-se că nu acesta este scopul legii speciale, nici tehnica legislativă de incriminare nefiind în acest sens.

În legătură cu aprecierea că infracțiunile de trafic intern și internațional de droguri presupun îndeplinirea unei „cerințe esențiale” – ca fapta să se comită în vederea desfășurării de operațiuni ce exclud consumul, unele observații se impun a fi făcute. Putem vorbi de o cerință necesară, credem, doar în sens larg, ca derivând mai mult din *ratio legis* decât din conținutul normei. Aceasta deoarece, în mod unanim, doctrina²¹ (o parte folosind sintagma de „cerințe esențiale”, alți autori numindu-le „elemente circumstanțiale ale laturii obiective”), afirmă că aceste împrejurări nu se iau în vedere pentru a considera fapta ca infracțiune decât atunci când sunt prevăzute expres în conținutul ei legal. Așa-zisa cerință esențială poate fi dedusă pe baza unor raționamente juridice, însă ea nu este una expresă, ci implicită, iar chestiunea realmente dificilă este dacă poate fi reținută sau nu în acest caz. Este vorba, credem, de fapt, mai mult de o condiție de tip negativ decât de una pozitivă, în sensul că acțiunile de la art. 2 și 3 al legii trebuie să nu se refere la consumul de droguri al autorului faptei.

Câteva argumente în favoarea soluției pe care o susținem-de sancționare ca și consumator a celui ce introduce cantități reduse de droguri în țară este necesar a fi punctate. Este vorba de rațiunea incriminării, de ansablul normativ al Legii nr. 143/2000, de principiul subiectiv al răspunderii penale, de proporționalitatea represiei și umanismul dreptului penal.

Rațiunea incriminării și scopurile acesteia

Credem că acesta este un prim și important motiv pentru care introducerea în țară a unei cantități de droguri destinată propriului consum nu constituie un

¹⁹ C. Ap. Cluj, Secția penală, Decizia nr. 127/2014, în B.J.-C.P.J. 2004, p. 277.

²⁰ I. Chisăr, *Introducerea în țară de droguri în vederea consumului propriu-aspecte controversate*, în *Dreptul*, nr. 8/2018, Ed. Universul Juridic, București, pp. 134-144.

²¹ C. Mitrache, C. Mitrache, *Drept penal român*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 137, V. Pașca, *op.cit.*, p. 199, F. Streteanu, D. Nițu, *op.cit.*, p. 314.

„trafic” internațional de droguri. Temeiul incriminării de la art. 3 a fost cel al reprimării penale al traficării drogurilor peste frontierele țării, iar, prin ipoteză, deținerea de droguri pentru consum propriu nu intră în sfera de acoperire a traficului, fiind tocmai o excepție a acestuia. S-a observat de fapt, pe bună dreptate²², că „elementul material al faptei de la art. 4 nu cuprinde și acele modalități de esența traficului, care ar exclude ab initio varianta propriului consum, cum sunt oferirea, punerea în vânzare, distribuirea, livrarea cu orice titlu, trimiterea, transportul, procurarea sau alte operațiuni”. „Surplusul” de element material de la art. 2, adică variantele ce nu lasă îndoială asupra intenției de trafic, justifică, în opinia autorului citat afirmația potrivit căreia art. 4 este o variantă parțial atenuată a art. 2 din Legea nr. 143. Condiția ca activitățile de la art. 4 să fie comise „pentru consum” are astfel rolul de cauză de atenuare legală specială a traficului „pur” de droguri. Dacă ele nu sunt comise în acest scop, se vor autonomiza infracțiunile de „trafic” - art. 2 și 3.

Se poate observa, de asemenea, că, deși controversa este menținută cu privire la caracterul agravat raportat la art. 2 sau de infracțiune distinctă al art. 3 al legii speciale, admiterea opiniei sancționării pentru trafic internațional al unui consumator duce la soluții absurde. Astfel, nu se poate în mod rezonabil accepta că, dacă persoana ce deține sau transportă, ori fabrică droguri pe teritoriul țării, dar probează intenția consumului propriu este apărută de răspunderea pentru „trafic”, deși elementul material conține aceste activități, atunci cel ce introduce în țară droguri spre consumul propriu ar răspunde pentru comiterea faptei de la art. 3. Așa cum art. 4 „protejează” consumatorul de condamnarea pentru traficul intern și-i atenuază răspunderea, tot astfel același text protejează consumatorul și de inculparea pentru traficul internațional, deoarece *verbum regens* al art. 3 înglobează și acțiunile de deținere și transport.

Tratamentul atenuat al consumatorului de droguri

În încercarea de a găsi un răspuns realei chestiuni de drept cu care ne confruntăm credem că nu poate fi omis sistemul reglementărilor din Legea nr. 143/2000. Întorcându-ne la actele internaționale și la considerațiile din debutul analizei, nu putem să nu observăm că elementul de extraneitate este cel ce a dat infracțiunilor legate de droguri pe de o parte impulsul cooperării statelor, iar pe de altă parte a dus la sancționarea faptelor cu mai multă severitate. Să se refere acest veritabil avânt internațional și la consumatorii de droguri? Răspunsul este, credem, negativ. Dimpotrivă, ultimele decenii dovedesc că, prin acte de nivel atât internațional cât și intern, răspunderea consumatorului este constant diminuată.

Actul din 1961 gravitează în jurul ideii de trafic ilicit de stupefiante, referindu-se la art. 35 la angajamentul statelor care „vor asigura pe plan național, o

²² V. Cioclei, *Consumul ilicit de droguri, probleme de ordin penal și criminologic*, în *Critica rațiunii penale. Studii de criminologie juridică și drept penal*, Ed. CH Beck, București, 2009, p. 27.

coordonare a acțiunii preventive și represive împotriva traficului ilicit; în vederea acestui scop, ele vor putea să desemneze un serviciu adecvat însărcinat cu această coordonare". Cap.36 prevedea că: „Sub rezerva dispozițiilor sale constituționale, fiecare parte va adopta măsurile necesare, pentru ca cultura, producția, fabricația, extracția, prepararea, deținerea, oferirea, punerea în vânzare, distribuirea, procurarea, vânzarea, livrarea, indiferent sub ce formă, mijlocirea, trimiterea, expedierea prin tranzit, transportul, importul și exportul stupefiantelor, care nu sunt conforme cu dispozițiile prezentei convenții, sau orice alt act care, după avizul părții amintite, ar fi contrariu dispozițiilor prezentei convenții, să constituie infracțiuni, pasibile de pedeapsă dacă s-au comis în mod intenționat, și pentru ca infracțiunile grave să fie pasibile de o pedeapsă adecvată, și anume de pedepse cu închisoarea sau cu alte pedepse privative de libertate". În 1972 Convenția a suferit o modificare (adoptată de asemenea de statul socialist român în 1973, deodată cu întreg actul) în care se prevede necesitatea tratamentului penal atenuat al consumatorilor de droguri, pentru efectuarea tuturor operațiunilor mai sus precizate. Așadar, potrivit unui amendament: „În pofida prevederilor enunțate la alineatul precedent, dacă cei ce utilizează abuziv stupefiante au comis asemenea delikte, părțile vor putea, în loc de a le condamna sau de a pronunța o sancțiune penală împotriva lor sau ca o alternativă la condamnare sau pedeapsă, să supună aceste persoane unor măsuri de tratament, de educare, de postcură, de readaptare și de reintegrare socială, în conformitate cu paragraful 1 al articolului 38.”

Convenția de la Viena din 1988 afirmă, încă din preambul, că elementul de extraneitate are importanță doar atunci când privește operațiunile de trafic de stupefiante, statele semnatare admitând „că traficul ilicit este o activitate criminală internațională a cărei eliminare solicită o atenție imediată și gradul de prioritate cel mai ridicat”. Ca noutate față de anterioara prevedere, Convenția impune semnatarilor (art. 3 al. 1 iii și al. 2) „sanționarea deținerii, cumpărării sau culturii oricărui stupefiant sau substanțe psihotrope, în vederea consumului propriu.” Textul nu le-a agravat situația, dimpotrivă, a precizat expres tratamentul atenuat, înlăturând confuziile ce planau asupra regimului penal al dependenților.

Așadar, nici în instrumentele internaționale nu s-a pus niciodată problema condamnării consumatorului, față de acesta fiind propuse de regulă măsuri medical-curative. Sanționarea puternic atenuată a privit doar activități conexe consumului, de genul operării cu substanțe interzise în acel scop. Este evident că anumite manevrări sunt imposibil de evitat de către consumator, acesta aflându-se permanent sub amenințarea unei inculpări, însă „răul” este unul acceptat tacit, și de narcodependenți dar și de state, considerându-se că este concesiia maxim posibilă în acest sensibil domeniu.

Obiectul juridic al infracțiunii

Obiectul juridic al faptei de trafic internațional de droguri, numită uneori de doctrină „contrabanda cu droguri”²³ este constituit din relațiile sociale privind sănătatea publică, a căror existență și normală derulare depind de respectarea strictă de către destinatari a dispozițiilor legale ce reglementează regimul circulației drogurilor, cât și relațiile sociale ce se referă la sănătatea persoanelor. Acesta poate fundamenta atât opinii pentru pluralitatea de infracțiuni în cazul analizat, dar și în sensul susținut de noi, cel al unității naturale.

De fapt, înainte de reglementarea distinctă de după anul 2000, „traficul de stupefiante” a fost incriminat în cap. III al Titlului IX al Codului penal, în cadrul infracțiunilor „contra sănătății publice”. Sănătatea publică este cu adevărat o valoare socială, o valoare colectivă de care sunt interesați toți membrii colectivității, fiind în interesul sănătății publice ca operațiile cu produsele ori substanțele stupefiante să se facă doar potrivit normelor legale²⁴.

Este evident că protejarea sănătății populației este rațiunea principală și deopotrivă scopul ultim al incriminărilor referitoare la droguri, consumul acestora având consecințe medicale și sociale dintre cele mai devastatoare. Însă în mod cert incriminarea traficului internațional de droguri are și un alt obiect juridic, acela al protejării frontierelor de stat. Printr-o comparație, *mutatis mutandis*, cu infracțiunea de contrabandă prevăzută de Legea nr. 86/2006 (Codul Vamal), așa cum în cazul tranzitării cu bunuri prin eludarea accizelor legale se vatamă în primul rând relațiile de drept fiscal iar apoi și cele privind securitatea frontierei, tot așa este și cazul traficului de stupefiante. Cu toate că, dacă ar fi să judecăm după consecințele dependenței de tutun, nici asemenea produse nu sunt străine noțiunii de sănătate publică, aspect lăsat însă în afara sferei ilicitului.

Considerăm însă că obiectul juridic al infracțiunii cu element de extraneitate pierde din importanță atunci când persoana traversează frontiera cu o cantitate pe care intenționează *ab initio* să o consume. Pentru el, traversarea graniței este un element pur formal ce nu prezintă importanță decisivă în ansamblul conduitei delictuoase. Dimensiunea transfrontalieră este elementul principal ce deosebește traficul internațional de cel extern²⁵, în restul privințelor faptele fiind însă în esență cu obiect similar. Așadar, opinăm că nu am putea stabili răspunderea penală doar în baza obiectului juridic secundar al unei fapte, noțiune mai degrabă abstractă, ce nu ține cont de scopurile acțiunii agentului.

²³ M.A. Hotca, M. Dobrinou, *Infracțiuni prevăzute în legile speciale. Comentarii și explicații*, Ediția 2, Ed. CH Beck, București, 2010, p. 157 și urm.

²⁴ V. Dongoroz (coordonator), *Explicații teoretice ale Codului penal român*, vol. IV, Ed. Academiei RSR, București, 1972, p. 609.

²⁵ I. Chisăr, *loc. cit.*, p. 143.

Dificila conciliere între răspunderea subiectivă și cea bazată pe încălcarea normei

Răspunsul la chestiunea de drept este dificil, deoarece necesită observații cu privire la politica penală, la răspunderea pentru o stare de risc creată prin simpla trecere a unei frontiere. Iar răspunderea pentru un risc creat sau pentru o stare de pericol are valențe de tip obiectiv, excluzând intenția. Fără a divaga în sensul discuțiilor ce au dominat începutul secolului trecut, chestiunea ne trimite la o veche întrebare: răspundem penal pentru intenție ori doar pentru încălcarea unui precept al legii?

Credem, în acest sens, fără a cădea în vreuna din extreme, că ideea răspunderii subiective trebuie să primeze în cazul de față, considerând că o condamnare strict formală, pentru ceea ce infractorul nu a urmărit sau acceptat se apropie periculos de răspunderea exclusivă de dol²⁶. Cum ar putea fi altfel, când persoana ar fi condamnată pe baza unei „prezumții de intenție de trafic”, deci o prezumție de vinovăție, deși în realitate, ar apărea evident că nu se are în vedere acest scop²⁷? Argumentele de politică penală ale reprimării severe a oricărei tranzitări vamale a drogurilor ar trebui să facă un pas în spate în fața realității, și principiul *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus* nu ar trebui să se aplice irațional. Deși, repetăm, legiuitorul a omis să facă distincția necesară a scopului trecerii frontierei de stat, suntem convinși că răul unei detenții aspre a unui consumator dependent ce procură din străinătate droguri este mult mai mare decât riscul social ce îl produce activitatea obiectivă în sine.

Introducerea de droguri în țară fără deținerea corelativă

Din punct de vedere obiectiv, distincția între unitatea de acțiune și pluralitatea de acțiune este, la rândul ei, una din marile provocări ale dreptului penal²⁸, iar diferența între unitatea naturală numită colectivă sau cu pluralitate de acte contextuale și concursul ideal de infracțiuni este uneori deosebit de dificilă. În cazul de față, trebuie să clarificăm dacă introducerea în țară comisă prin deținere, prin posesie, sau fără a le implica pe acestea, în scopul dovedit al consumului

²⁶ A se vedea L. M. Stănilă, *Răspunderea penală obiectivă și formele sale în dreptul penal român*, în *Analele Universității de Vest Timișoara, Seria Drept*, nr. 2/2011, p. 94, accesat la <https://drept.uvt.ro/administrare/files/1481042436-laura-maria-stanila-.pdf>.

²⁷ Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în ceea ce s-a numit *jurisprudența Salabiaku*) nu exclude totuși existența unor prezumții de acest tip, însă le condiționează riguros în primul rând de prevederea expresă legală, de posibilitatea răsturnării lor de către cel acuzat, de rezonabilitatea lor și de interesul sporit pentru caracterul echitabil al procedurilor.

²⁸ G. Fiandaca, E. Musco, *Diritto penale. Parte generale, Settima edizione ristampa*, Ed. Zanichelli, Bologna, 2018, pp. 696-697.

propriu, poate fi pedepsită ca „trafic internațional” de droguri. Este de observat însă, că uneori introducerea de droguri în țară nu se face personal, ci prin intermediari.

Introducerea de droguri în țară nu implică necesar o posesie din partea autorului faptei și nici un transport de către acesta. Este evident că fără aceste activități, nu putem vorbi de elementul material incriminat însă, uneori, poate tot mai frecvent, *verbum regens* este comis de o persoană care acționează fără vinovăție. O serie de situații în care traficantul comandă online livrarea unor droguri prin diferite firme de curierat face ca acesta să nu aibă un contact direct cu substanțele decât la ridicarea coletului. El acționează ca un autor mediat, comandând și coordonând transportul, nefiind cu siguranță exonerat de vinovăție, iar curierul (în cazul depistării la vamă ori anterior ridicării) va fi apărut de răspundere în temeiul lipsei elementului subiectiv. De regulă, în practică, nici nu se mai procedează la pronunțarea unei soluții și nu se reține participația improprie în acest sens, fiind de ordinul evidenței că nu se pune problema unei răspunderi a „transportatorului” inocent.

În acest sens s-a stabilit jurisprudențial că „potrivit jurisprudenței relevante a Înaltei Curți de Casație și Justiție, Secția penală (a se vedea Decizia penală nr. 3547/04.11.2008) subiectul activ al infracțiunii (persoana care „introduce” drogurile pe teritoriul național) nu este exclusiv cel care în mod nemijlocit introduce în țară drogurile (cărăușul, transportatorul), ci și cel care le expediază sau căruia îi sunt adresate, căci fără acțiunea acestora din urmă transportul nu ar fi fost posibil sau nu ar avea finalitate. Prin urmare, trebuie stabilit dacă drogurile au fost introduse în România din străinătate și dacă inculpații au fost destinatarii mărfii, nefiind necesar a se dovedi că aceștia au transportat efectiv marfa peste graniță în România”²⁹.

„Comanda” de droguri astfel efectuată întrunește deci elementul de tipicitate al activității de „introducere în țară”. Chestiunea este dacă modalitatea de săvârșire imprimă faptei un pericol mai redus sau, dimpotrivă, unul mai grav. S-ar putea afirma în sensul ultimei opțiuni că tocmai clandestinitatea, siguranța care o dă comanda efectuată online, oferă infractorului o siguranță crescută și-i dă mai mare încredere în comiterea faptei. *A contrario*, se poate spune însă că lipsa implicării directe dovedește o teamă, o lipsă de implicare materială, o lipsă de experiență, ce reduce pericolul persoanei.

Chestiunea și poziționarea este importantă dacă raportăm activitatea de introducere de acest tip la scopul activității, traficea ori propriul consum. Dacă am admite că o introducere „*propria persona*” în țară a drogurilor, pentru consumul propriu, ar putea constitui doar infracțiunea prevăzută de art. 4 al Legii 143, de ce nu am putea accepta că și o comandă online a unei mici cantități reprezintă

²⁹ Curtea de Apel Timișoara, Decizia Penală nr. 1000/2017, www.rolii.ro.

aceeași infracțiune? Prezența sau nu efectiv în punctul vamal al autorului faptei nu ar trebui să fie un element decisiv, iar rațiunea reglementării ar trebui să primeze.

Dacă „introducerea” are loc prin curier și nu implică o deținere de către autor în vamă, se pune problema că acesta, până la efectivă preluare a mărfii, nu ar putea fi acuzat de deținere pentru consum, în sensul art. 4 al Legii. Infracțiunea aici, am putea spune că începe ca un trafic internațional, dar se transformă, prin preluare și prin arătarea scopului activității, în unica faptă atenuată. Dacă drogurile ar fi depistate până la ridicare, s-ar pune problema pedepsirii pentru traficul internațional, pentru că nu avem niciun element dintre cele ale art. 4, care să cuprindă și introducerea în țară a drogurilor.

Proportionalitatea presiunii penale este un argument nu fără importanță, fie și dacă avem în vedere limitele de pedeapsă prevăzute de legea în discuție. Dispozițiile constituționale și convenționale impun, astfel, ca sancțiunea să fie proporțională cu delictul. Chiar expunerea de motive a noului cod penal, în a cărui sistem s-a integrat și Legea nr. 143 după republicarea din 2014, afirmă că „*soluția eficientă pentru combaterea criminalității nu este o majorare dusă la absurd a limitelor de pedeapsă, care nu face altceva decât să nesocotească ierarhia valorilor sociale într-o societate democratică.*” Se poate spune astfel că mesajul juridic și social al [noului Cod penal](#) este întemeiat pe obiectivul reformării politicii punitive și pe cel al standardelor europene, astfel încât abordarea sa conceptuală cuprinde și o revizuire a pedepselor - fapte și sancțiuni adaptate realităților actuale, întrucât stipularea unor pedepse mari pentru infracțiuni cu o pericolozitate scăzută nu este de natură să asigure caracterul previzibil al actului de justiție.

Redozarea pedepselor s-a realizat, după cum observam și în prima parte a analizei, însă credem că, în continuare, prin interpretarea formală excesivă a dispozițiilor legale, în sensul contrar celui pe care l-am argumentat, duce la eludarea principiului proporționalității sancțiunilor penale, pedepsind un consumator care tranzitează frontiera asemenea unui traficant, mult mai periculos pentru societate.

Lucrarea noastră s-a dorit mai degrabă o prezentare și analiză a unor argumente decât o exprimare radicală a vreunei opinii cu privire la chestiunea de drept în discuție. Totuși, în concluzie, credem că în considerarea opiniei majorității practicii judiciare, a argumentelor de echitate, de rațiune și scop a legii penale și de proporționalitate a răspunderii, soluția unității infracționale și a răspunderii atenuate a consumatorului ce își procură droguri din străinătate este cea corectă și trebuie să fie consfințită de instanța supremă.